

Nr. 13
An. VIII
1884.

Gherl'a
1/13
Jul.

MACELULU FAMILIARU

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani a pre anu 10 franci — lei noi.

CASATORI'A.

— Studiu socialu premiatu cu 100 franci. —

(Urmare.)

Se ne aducemu aminte de odiosula comunismu, de acele linii scrise in legiurile ei cu rusinea neamului omenescu in care se prescrie femeii de-a face copii in lips'a barbatului, siguru spre a dá statului multi cetateni si respunsulu intrebariloru ce ne facemu va veni de sine. Ací femeí'a fiindu a ori-cuí si copii ai tuturor si nimenui nu vomu dá nici preste familia nici preste casatoria. In zadaru se cërca a se scusá, hidiositatea legii dicúndu-se cá pe atunci resbelele tienéu ani întregi si cá acest'a erá unu medilocu pentru neperirea statului. Statele pieru numai prin institutii immorale si prin moravuri destrabalate. Nu, nici aci dar' nu vomu aflá casatori'a si unde ea lipsesce omulu e neloyalu, aspru, neinduratu, e impetritu. Macelulu bietiloru Iloti ce Lacedemodii í-i aduna sub pretextu de-a le dá libertatea ér' in fondu cu scopulu lasiu de-a í-i junghiá cu gramad'a, nenorocitiu fiindu nearmati, ne face se vedemu ce erá famili'a pentru acesti dísi ómeni. Unu omu care cunósce ce va se díca afecti'a familieí si bucuriile ei intime, unu tata, unu fiu de familia n'aru poteá nici odata se dea mortii cu recéla si nepasare de tata, soçi, frati, mume si copii nevinovati; dar' Lacedemoné-nulu nu erá nici tata nici soçi, erá instrumentulu servilu alu unui mecanismu rosu de rugina si jumetate ciontitu. Se va dice póte cá si adi omulu ucide pe semenulu seu prin nedreptate si prin resbelu. Si un'a si alt'a raru dispare si amendóue prin ace'a-si causa adeca

prin lumina. Cându ómenii voru fi mai culti, voru fi mai conscientiosi, pria urmare si mai drepti, si cându popórele voru fi luminate resbelele voru incetá; se voru convinge cá de óre-ce toti suntemu ómeni nimeni nu avemu dreptulu a atentá la viéti'a semenuluí seu, viéti'a e inviolabila. Progresulu ne va aduce intr'o dí aci si progresulu merge rapede cându lucrédia din liniscea caminuluí; éta de ce se luminédia adi femeí'a fiindu-cá de la ea cá regina a caminuluí se ascépta solutiunea multoru probleme sociale, de la ea depinde fericirea si prosperitatea atátu in casnicia cátu si in omenirea intréga; de ace'a dice Spear: „Amu credintia cá déca tóte femeile, adeca jumetatea neamuluí omenescu, ar' voi se exercite in lumea intréga forti'a loru morala in contr'a resbeluluí si se reclame arbitragiulu cá medilocu de-a curmá neintielegerile dintre natiuni, sustienendu susu si tare santitatea si inviolabilitatea vietiei omuluí, ele ar' face se se faca unu pasiu mare in Idea pácii universale.“ si Wright asemenea adaoga: „Unde femeí'a se opresce in calea progresuluí omenirea stá in locu cu ea. Positiunea ei decide positiunea natiei.“ Ori care erá positiunea femeii la Spart'a? o scimu, deci se nu mai cautamu aci nemicu! famili'a erá o derisiune, casatori'a o porocla; aci 'si gasise adapostulu nerusinarea, crim'a si omucidulu; aci eforii la intrarea loru in slujba afisa cá ori-ce spartanu se ucida fora crutiare cátu de multi iloti, fia prin surprindere, fia prin vênátóre, fia prin in-

celatiune. O! se fugimu, se fugimu si de-ací, dintre acesti tigri cu feție omenesci! se mergemu mai departe. Éta-ne ajunsí la Aten'a. Póte cà in acésta cetate la a carei foudare presidendà unu barbatu si o femeia, unulu aducéndu-i de pe tiermurele Fenicieí primele restige ale unei civilisatiuni in léganu, cealalta aretându-i inea in prunci'a s'a simbolulu columbei lui Noe, póte dîcu vomu dá preste familia, preste casatoria, deci se ne oprimu puçinu la cetatea botezata de dieiti'a Minerv'a. Pare-cà se intreveade ací famili'a, pare cà amu zari casatori'a; se inaintamu, se patrundemu curiosi dar' discreti in adênculu umbrosu alu geniceíului, ce vedemu? de ce privirile cata a se întórce inapoi? de ce? nici nu este casatoria? Ce facu societate Ateniene? ce facu Atenienii? Éta tabloulu: Femeile lungezescu si 'si asficiadia cugetarea intr'o atmosfera de intrigi si neorêndueli in intunereculu geniceíului, 'si rêdu de vapsel'a unghiloru, a obrazului, a manelor a pèrului etc. se intrecu in luxu si desertatiune ér' barbatii mai cà nici nu 'si pré cunoscu cas'a; insurati numai de datoría, ei 'si petrecu viétia intelectuala, adeca 'si desfata spiritulu in casele femeiloru savante unde se adunáu filosofii, poetii, artistii, politici, si discutáu si se lumináu in multe cestiuini. Acestea eráu unu feliu de intruniri de toti ómenii invetiati ai epocii dupa modelulu càror'a se formara in Franci'a salónele literare vestite mai alesu in secolulu XVIII. Ací gasea Atenianulu poesia, arta, sciintia, filosofia pe care prejudiciulu le interdîcea unei femei *de casa* dar' cari placéu multu spiritulu lui vioiu si ardinte. Ast-feliu Atenianulu insuratu numai de lege ori de obiceiu avea acasa pre asia dîsa femeia lui ori mai bine pe sclava care abíá aveá voia de-a esí la teatru si la unele serbatori, si pe care urítulu si abandonulu o faceá se cada in cararea mocirlósa a coruptiunii. Multumirea spiritulu o gasea Atenianulu aiurea, — vediamu, — nu in cas'a lui, ér' strabalarea moravuriloru 'lu aruncáu în braçiele prestiferei ale Dicteriadei. Legea se spaimentà si alergà in cautarea balsamulu care se vindece ran'a dejá adêncita; infintiã ginecosmii, magistrati insarcinati cu inspectarea galanteriei in caminulu conjugalu, crediú a affá unu remediú prescriindu o cochetaria extrema chiar'; deminéti'a la 10 óre tóte femeile maritate trebuíáu se fia cá scóse din cutia, alt'feliu erá notata reu si numele ei citatu in publicu, ceea ce negresítu erá cea mai mare desonóre. Dar' neputincióse suntu legile asupr'a inimei omenesci! Dragostea nici nu-o facu legile dar' nici nu o potu sfârím'a, dar' ginecosmii sfârímara in Aten'a cu deseversire ace'a ultima radia a sufletulu, pudórea, prin ei se loví cu deseversire in demnitatea casatoriei. — Legea se sbatuse in zadaru nu ghicise reulu, problem'a remasa multa vreme nedeslegata, solutiunea ei erá lasata secoliloru mai departate. Se sêméti dar' nu se dicea cu Aten'a cà „Frumseti'a fora spiritulu are rele consecintie“ cà „Daca o femeia place

numai prin frumsetie, pasiunea ce ea inspira e de scurta durata“ nu se spunea cà „Femeia instruita este coron'a soçiiului ei;“ nu se scia cà: „Libertate, Egalitate, Progresu, Familia, acesti patru termeni suntu solidari.“ Nu se spusese inea cà „Numai vîrtutea face legaturile indisolubili.“ Nimeni nu spusese femeiloru Ateniene cà gratiile si frumseti'a suntu trecatória ér' spiritulu inaltiatu prin cultura face pe-o femeia tenera si frumoasa chiar' in cele mai adênci betrênetie, cà-ci ori cându vá câscá gur'a vá fi unu oracolu, auru si margaritare de multu pretiu se voru reversá dintrêns'a pe cari le voru aduná cu dragoste copii si nepotii si pre cari unu soçiú iubitu si iubitoriu le pretiuesce mai multu de câtu o lume intréga, mândru de comóra ce cá desfatatu in tineretie ce 'lu captivéza si pe care si-o pastréza cu ingrigire si dragoste cà-ci a depusu intrêns'a inim'a, aspiratiile si darurile sale.

Aten'a n'avu pe Aimé Martin alu seu care se strige: „Femeia trebuie se primésca o instructiune care se iluminedie intrég'a ei destinata; ea trebuie se-si fortifice, se-si divida din ce in ce mai multu sufletulu seu prin studiu, se respire acestu altu sufletu exterioru si mladiosu alu sciintiei, sè se redice mai aprópe de ceruri prin poterea adevêrulu se creedie o simpatie mai multu între ea si lumea angeriloru, — me incelu, voiamu se dîcu a spiritelorú; se prepare unu balsamu sfiutitu pentru ranele vietii si o adevêrata demnitate betrênetiei.“

Nu, nu se dedese preste remediú, acést'a apartineá secoliloru de lumina de cari betrên'a Atena erá pré departe; acést'a erá oper'a secolulu nostru si alu celui viitoriu ce vá fi in secolulu de auru si secolulu de miere; elu vá vedeá intronatu adevêrulu, dreptatea si egalitatea la tóta inaltímea lorú, elu vá fi cá dreptu cuventu secolulu de lumina si viétia.

In Aten'a filosofa nu se scrisu o filosofia a casatoriei, dar' aparú o „Republica,“ a lui Platon, in care se injosí casatori'a. Platon voi cá ea se fia, — in interesulu statulu, dîce elu, — unu contractu anualu regulatu de anume magistrati; femeile in comunu, copii ai toturorú si mai alesu posesiunea statulu; elu cá si Licurgu voiesce a se ucide copii slabi si cá barbatii se manance in publicu la mese comune si, — apropos de acestea, — le gasimu si in Cret'a, stabilite de legile lui Minos; Aristot si elu pare a inclina catre densele. Cumu vedemu din anticitate, mai alesu din anticitatea Elenica ísi iá nascere socialismulu-comunismu si adi visu alu unoru capete bolnave si care spre onórea omenirii nu se vá realisá nici-o-data cà-ci ea tinde la bine, la perfectu, la fericire, ér' nu la o stare animalicsca. Déca minciun'a n'a sugrumatu pe adevêru in intunericu, nu 'lu va mai omori la lumina.

Mai tardíu Platonu ísi mai iá sém'a; nu mai voiesce pe femeie in comunu; póte cà Periction'a, mama lui, descendinta din Drojudes fratele legislatorulu So-

Ion, l'o fi facutu se véda reulu si anomali'a ce aru decurge de aci, póte éra-si ca si o fi dísu elu insu-si: mie mi se díce fiulu lui Ariston, dar' filoru mei cumu le voru díce óre? Ast'feliu cumu díseramu Platonu séu Aristocles, — cà-ci asiá 'lu chiamà pe nume bunu, — (celu de Platonu i fuse datu de Socrate din caus'a umeriloru sei celoru mari ori a fruntei lui celei late:) opresce pe femeie barbatului ei, dar' o trimite la resbelu.

Dar' se nu desperamu, incede a se face lumina; dupa abia unu secolu éta nemuritoriulu fiu alu medicului Nicomacu si alu fericitei Phaetias. de mii de ori fericita cà-ci a datu lumii unu geniu vastu si unu sufletu mare, pe nemuritoriulu filosofu ce-si predá lectiile in preumblare (*περιπαλος*, de unde peripatetici discipoliloru si adeptiloru sei) pe nemuritoriulu Aristotu carui'a Filipu alu Macedoniei cându i se nascù marele seu fiu Alexandru 'i scrisse:

„Filipu lui Aristotu salutare si-ti vestescu cà amu capetatu unu fiu. Nu multumescu atátu de multu dieiloru cà mi l'au datu câtu cà mi l'au daruitu in acésta epoca, cà-ci speru cà elu instruitu de càtra Aristotu vá fi demnu de a-mi succedá.“

Casatori'a nu este pentru Aristotu nici unu tégnu, nici o detoria; elu díce cà mobilulu ei trebue mai cu séma cautatu in inclinarea, tandreti'a si dragostea ce 'si datoiescu reciprocu soçii. (*Ὅτιω προσυνόμηται ὄνν τοῦ θείου ἐματέρου ἢ φύσιν, τοῦ τε ἀνδρός μαι τῆς γυναικός πρὸς τὴν μοιωνίαν.* Aristot. oconom. III.

Apoi in etica, acestu distinsu enciclopedistu care a aprofundatu mai tóte sciintiele din tempulu seu díce: „Convietiuirea barbatului cu femeie'a n'are dreptu scopu unicu dobândirea de copii; ei acésta unire are mai cu séma de tiénta grigie de-a-si agonist impreuna trebuinçiosele vietii. Sarcin'a fia carui'a din ei se alege indata si e diferita, un'a este aceea a barbatului alt'a a femeiei, ast'feliu ei 'si dau unulu altui'a unu ajutoriu mutualu punendu la mediulocu mediulócele de cari dispunu. Pentru aceea in aceste feluri de uniri se intálnesc specialminte utilulu cu placutul. (*Οἱ δ' ἄνθρωπα οὐ μόνον τῆς λαμποποιίας χάριν ονομόδουν, ἀλλὰ μαι των εἰς τὸν βίον εὐθὺς γὰρ δὴ οἰξασ τα ἔργα, μαι εσὶν ἔλεγα ἀνδρός και γυναικός, επαρομόνον οὐδν ἀγγίγας, αἰς θοὺ μοῖνον κηθέντες τα ἴδα. Αἰά ταῦτα δὴ και τὸ χορήμιον εἶναι δοκεῖ και τὸ ἦδὺ εν ταυτη γοοία.* Aristot. Etica. Nicom. VIII, 12.

Si Aristotu nu numai serie dar' 'si sf iubesc, 'si divinisédia soçia; — elu fi redicà unu templu sf ficei sale fi da totu numele mumei ei, Pytias, pe care de siguru cându o dede soçia fiului lui Proxenas, tutorele lui a cunoscutu inclinarea loru reciproca. — Cum vedemu cu apropierea Crestinismului se apropia si lumin'a; casatori'a in Elad'a incede a deveni unu actu seriosu si mai inobilatu prin cultur'a spiriteloru. Se uitamu ce fusese ea aci in acele timpuri departate cându femeile

luptatoriloru de sub murii Troei, in lips'a loru se maritasera tóte afora de virtuos'a si statornic'a Penelopa lui Ulisu, Regele Itacei. Se nu ne mai iutórcemu cugetarea la acei intieiepti cari adunati in casa lui Periantru díceú cà „nimicu nu este mai frumosu cá femeile si rozele si nimicu mai bunu cá femeile si vinulu“ dar' nu faceau nimicu pentru ele si nici nu cunosceau dulceti'a si caracterulu sacru alu familiei si alu casatoriei. Amu dísu: érá nópte, érá intunerica grosu, vine Aristotelu aprinde lumin'a si de aci in colo se merge mai spre diori si diu'a nu vá intárdiá a veni, cu sosirea ei vá resari si sórele si atunci negurele se inprascie si disparu.

(Va urmá.)

Eufrosin'a Homoricénu Stoenescu.

LUCULUS.

— *Novela originala.* —

(Urmare.)

Vernescu dupa o nópte plina de turmente, esí deminéti'a la calaritu in padurea orasiului.

Vulturu, par' cà intielegea necasulu stapénului, cà nici n'acceptá cârmuire, elu mergeá in drag'a voie.

Stefanu 'si propusesè — precumu vediuràmú mai susu, — a se indepartá dela acésta casa pentru totude-a-un'a spre a-si resbuná ast'feliu de durerea inimei s'ale; — inse pecatulu urítu alu ingratitudinei nu incapea in sufletu-i nobilu. — cumu ar' fi potutu dar' parasi pe celu ce-lu crescusè cá unu parinte?

Nu, ast'a nu o va face.

Asia-i; nóptea consiliaza adese-ori hotariri desperate bietului muritoriu, ce inse, la lumin'a dílei, se resfira si pieru d'impreuna cu ace'a care le-a consiliatu...

Stefanu se decisè deci iéra, a suferi tóte torturele fora caintia. — De-acum inainte o se fia si mai tare.

— Prometeu a fostu lantiuitu de stánca, — cugeté elu, — vulturulu venea in tóte dílele cá se-i pisce din rana, si elu bravéndu pedéps'a dieiloru, nu dá nici unu semnu de dorere. Pasiunea amorului meu este intocmai cá acelu vulturu, — las' se vina si se muşce dar' câtu i-i place din anim'a mea, — eu inca voiú stá cu cerbiçie nemişcatu!...

Cufundându-se ast'feliu in gândiri, elu nici nu mai scie de câte ori ocoli padurea, — cându iéta cà in calea lui se ivi unu calaretiu cu unu „Gut morgen.“

Érá unu consolariu alu seu, cu numele Breitner fiulu unui bancaru carele de-unu tempu incóce devenisè unu sportsman alesu.

Breitner se asocià càtra Vernescu, cu tóte cà espresia façiei acestui'a n'avea adi nimicu invitatoriu.

Ambii teneri, calareáu numai in pasi unulu lângá altulu.

Breitner dusè apoi discursulu asupr'a temei lui favorite — asupr'a cáiloru si a turfului, observându

inse că ortaculu lui este distrasu și palidu, 'lu întrebă că nu cumva e bolnavu?

Vernescu răspuse laconicu că — nu.

Am facutu adi o cavalcada buna, — reluă Breitner, — și amu flamânditu că unu lupu.

Acum sunt noua ore, ar' fi bine se mergemu la dejunu.

Stefanu dechiară, că lui nu-i este fôme, — inse insistandu sociului seu, se induplecă în urma, a-lu acompaña.

În apropiere se află toc'm'a restaurantulu paduriceii, unde obicinuiă a se opri cea mai mare parte a publicului ce veniă p'aici la preambulare.

Acum abia erau inse doi trei adunati, încatu tenerii nostrii potura după placu ocupă locu pe teresa.

Numai decâtu li-se servi.

Breitner 'și justifică asertiunea de mai înainte, prin pietatea cu care îndeplini actula mancarii; untulu și ouele prospete formău asiă dîcîndu, unu maru despartitoriu între elu și lumea din afara.

Vernescu din contra, abia atinsă port'a ce i-o puse chelariulu d'înainte, elu caută câte odata la măs'a vecina, unde siedeau doi teneri cându convorbindu cu tonu înaltu, cându sioptindu încetu apoi sfîrsîndu în risu cu hohote.

Unulu dintre ei pronunția adese numele „Hersili'a.” Stefanu deveni mai atentu la vorbele loru, că-ci recunoscu intrînsii pe baronulu Kùrtösi și pe prietîniulu lui Tihamér.

— Déca Hersili'a m'ar fi primitu mai afabilu — dicea br. Kùrtösi, — totu farmeculu ar' fi disparutu pentru mine. Resistinția ei ce e dreptu m'a nacajitu la începutu, dar' acumu i-amu iertatu;... că-ci credu că și ea, că tôte femeile, numai de-ace'a se-aréta carbicosa că se se faca mai interesanta... și pe dioi, acést'a i-a succesa cu deseversire.

— Asia-i, — observa cel'altu, — Jean Paulu dîce, că „Femeile nu se ferescu de nimicu asiă de tare că de cuventulu „da” séu ele numai atunci 'lu pronunția după ce au dîsu odata — há...

Dênsii nu observău că în apropierea loru, Vernescu le petreceă cuvintele cu mișcări de indignatiune; — elu abia se mai pătea domni.

— Si Jean Paulu are dreptu — obseyă baronulu — séu celu puçinu eu voiu starui că elu se nu remăna de minciună, aretându că și Hersili'a după „ba” vâ dîce...

Nu potă finî, Stefanu că prafulu de pușca, sarî în susu înt' o clipa fă înaintea juniloru magnati.

— Barone, — dîsè elu — încetati de-a vorbi estu-modu de-o persóna onorabila care nu v'a datu nici o ansa că se-o persecutati cu capticiosulu dvóstre amoru.

— Cui comandezii!? — Vorbescu cum și de cine voiescu, — ast'a nu te privescu.

— Ba me privescu; Domisiór'a Hersili'a mi-e rudența de-aprópe, onórea ei dara me privescu... D't'a n'ar' trebui se o urmarescu pe strada, s'o agrasescu și în urma se rîdi pe contulu ei.

— Esci unu obrasnicu! — strigă br. Kùrtösi rosiadu că unu curcanu de manfe.

Vernescu din contra deveni că cér'a, ochii lui minunati se facura și mai mari și privirea loru eră îndreptata spre baronu că o sagéta iaveninata a negriloru africani spre vre-o fiara selbatica. Insusi Tihamér, că strapunsu, se retrasè de căti-va pasi.

— Cu sânge trebuie se speli acestu afrontu — dîsè în urma Vernescu presentandu baronului biletulu seu, — pe séra ne vomu revedé!

— Nu primescu duelu — răspuse acést'a în tonu despretiutoriu, — nu me batu cu opincari... eu sumu nobilu magiaru!...

Vernescu încruntă din sprincene și apropiându-se cu unu feliu de flegma catra baronu, i-i dîse:

— Esci unu lasiu, [nemicu mai multu!... și nu esci gentilomu déca remăni cu ast'a pēta pe frunte — cu aceste 'lu lovi cu manus'a preste obrazu.

— Me voiu bate! — strigă — acel'a tremurându de furie, — numai că se te tramitu mai curundu la fratii tei negrii din iadu!

Urmarea acestei certe fū apoi duelu.

Breitner, care stăruisè atât'a cu invitarea lui Stefanu la restaurantu, fă rugatu de martore, ce'a ce dēnsulu primi. —

Vernescu aici nū se dusè apoi acasa, ci folosi din'a spre a se prepará la duelu.

Precisu la siesè ore sér'a, ajunse densulu cu secundantii sei la locul destinatu, — acést'a eră în departare de-o diumetate de óra delá orasiu.

Preste câteva'a minute, sosi și caruti'a baronului. Secundantii ambeloru parti se trasera la o parte spre a se întielege.

Visitară pistótele, apoi mesurară distanti'a terenului de lupta.

După acéstea adversarii se pusera la postulu loru. Rēndulu eră pe baronu, fiindu-că elu se socotea de a fi insultatulu.

Elu trasè și — nimeri pe Stefan în umerulu stēngu; dara acést'a 'și pastră liniscea și la întrevenirea martoriloru că se se determine duelulu elu declară, că glontiuulu abia la sgariatu și că cu ast'feliu de rana neînsemnata nu póte ajunge ingraba la iadu, precumu se esprimasè baronulu.

De-almintrelea duelulu nu se poteá inchiá asiă curendu, — adversarii doriáu o satisfactie deplina, și martorii chiar' statorisera la începutu patru impușcaturi.

Se-acordara. Vernescu trasè la rōndulu seu, și baronulu cadiu la pamēntu, — o mână i-eră sfarmata de glontiu.

Pe ganduri.

Acést'a întâdiare alui Stefanu, fiindu insusi elu mai înainte ranitu, l'a costatu multu, cà-ci sângele începù a-i curge pèrèu din umeru si preste câteva minute 'si pierdù cunosciint'a; numai atunci vediurà amicii lui câtu de greu erá vulneratu.

(Va urmá.)

Lucreti'a C. Olariu.

CONSOLATOREA PRIETINULUI MIEU.

— Schitia. —

Prietinulu Juliu erá unu omu tacutu si fumatoriu pasionatu. Óre întregi stá meditandu, si priveá lungu inaintea s'a preintre rótele de fumu ce esiáu dein sugar'a s'a cá si candu ar' vedé cev'a ce i-ar' causá o durere tainica. Rare-ori suridea si inca si mai arare-ori glumea. Juliu erá poetu . . .

De cându l'amu vediutu pentru prim'a óra amu gasitu in elu unu sufletu nobilu, o anema iubitóre si o sinceritate ce raru se afla astadi între ómenii seculului civilisatiunei. Candu 'mi impartasiá cev'a dein suferintiele sale — si aveá multe suferintie Juliu cà-ci erá seracu, — erá poetu, — la finea enararei totu de-a un'a adaugea: Asiá-i lumea. — 'Lu-amu întrebatu adese pentru ce se servesece asiá desu de acést'a espresiune, ér' elu 'mi respundea cu tóta seriozitatea: O datina vechia pretine, pe care in zedaru me silescu a o lasá.

A venitu inse o dí cându erá mai tristu cá totu de-a-un'a. 'Lu amu întrebatu de caus'a tristetiei sale Atunci lasandu-si cu desperare manile se-i cada in josu si scotiendu unu oftatu greu începù a vorbí — dupa ce si-a aprinsu o sugara — dupa cumu urmédia:

Puçine suntu bucuriele vietiei, si multe suntu necasurile ei. De trece o intristare, in locu-i sosesece alt'a si mai mare si asiá trecu multe necasuri si numai dein cându in cându se ivesce si câte o bucuria. Bucuriile rari suntu inse bucurii adeverate. Déca intrég'a viétia ar' constá numai dein bucurii, atunci ne-amu dedá atátu de multu cu ele in câtu in urma amu dorí o intristare pentru cá se aflamu in ace'a desfatarea perduta prein multele bucurii . . .

Ast'feliu de gândiri se strecuráu prein creii miei iubite pretine — acumu 'su patru ani — pre cându me asiediamu la mas'a mea de scrisu. — Eu erámu fericitu si in nebuni'a mea doreamu o intristare, cá apoi la rendulu ei se potu sêmtí mai bene fericirea, dar' vai! amu doritu unu lucru reu.

Afara cadeáu fulgisióri de nea strecurati din nescenori grosi alburí. Câte unu bietu fulgu se lipia de feréstr'a mea, resistá câteva secunde caldurei apoi se prelingea pre sticla in josu in form'a unui bobu de raua. — Fulgulu se stingea si eu díceamu: asiá se stinge si viéti'a mea. — Foculu palpaiá in soba si imprasciá

o caldura ce place asia de multu omului cându vede afara fulgisióri de nea cadiendu.

Cuprensu de o melancolie dulce amu aprensu o sugara si acumu vedeamu doue specii de fulgi . . . fulgi de nea si fulgi de fumu. Vei díce póte pretine cumu poteamu eu vedea fulgi de fumu? E bene, — mie nu 'mi pasa mai servitus'au cinev'a de ast'feliu de espresiune ori ba, eu inse me servescu, si de voiu fi celu de antaiu ce facu acést'a, — amu meritatu de a fi originalu.

Fumulu radicandu-se in spirale une-ori 'mi pareá cà iá unele forme, forme uríte, forme frumóse si forme fórte frumóse. Odata mi se pareá cà vedu unu balauru, alta data paseri cu aripi intinse si alta data câte-o domnisióra strinsa prein corsetu cá o albina, inalta cu peru lungu si cu privire intunecata.

Si in fine câte-odata o vedeam pre Ea pre frumós'a Cosandra. Acést'a erá form'a cea mai frumósa ce amu numit'o mai susu fórte frumósa.

Contemplamu acést'a forma si erám fericitu. Aflamu o bucurie copilarésca, o bucuria sosita dupa multe si adênci intristari. — I vedeamu ochii ei albastrii cá ceriulu, i vedeamu faci'a ei alba cá marmur'a, sprancenele ei negre si perulu ei cá pén'a corbului. Fali'a ei subtirea si mladiósa 'mi pareá cà se pléca spre mene, celu ce o acceptamu cu braçiele deschise. Mi se pareá cà ajunsemu a patrunde in tainele animei omenesci si in urma mi se pareá cà cetescu in anim'a ei cuventele: „Amoru, sinceritate.“

Serman'a mea inima batea mai tare cá de ordinaru. Sêmtiamu si audiámu bine palpitarile ei. Obradii miei ardeáu. Ochii miei priveáu spre vedenie si de-asiu fi muritu in momentul acel'a se potea aplicá la mene cuventele: A traitu in superare pentru cá se móra fericitu. Atunci iubite pretine! amu luatú lir'a cá se cantu — scii tu bene cumu te mangai in necasuri si tu cu cantulu, — se cantu de fericire, de dragoste, se cantu viéti'a fericitoru. Si cu care credeamu cá canteculu meu se fie celu mai veselu dein lume éta cu ce me-amu tredítu:

Cadeti fulgisióri de neaua pre pamentulu inghiatiatu
Asiediatu-ve a lene straturi multe pre altu stratu,
. . . Cadeti grigi, dureri de-odata preste draga viéti'a mea!
Si rapiti, rapiti placerea ce-acum sufletu-'mi sêmtiá.
Dar' pre voi dragi fulgi odata sórele ve vá topí,
Dar' durerea mea 'a vecie vá traí si inforí . . .

O chipu dulce! ce adese te víresci in alu meu gându
Si faci lumea se me vada in dorere suspinandu, —
Pentru ce me tragi spre tene? cá apoi se me respingi,
Pentru ce voesci cá tóta fericirea mea s'o stingi?
Mi-ai rapitu liniscea pazei, acum ce mai poti poftí?!
Ti-amu datu totulu, viétiá, sufletu mai aibi cev'a a dorí?

Dar' grigesce copilitia

Erá se continuu acesteá síre iubite pretine, dar' cenev'a betandu la usi'a odaei miele nici nu acceptá respunsulu meu si intrá. Erá pretinulu Alesandru.

— O noutate amice, o noutate tare placuta 'ti aducu, — strigà elu din tóta puterea plemeniloru sei. — O se avemu o petrecere escelenta. Me si miramu eu se tréca carnevalulu. Ei — te vedu cà esci curiosu si tocmâi pentru ace'a nu me grabescu cu spunerea vestei miele.

Ce ai pretine? i-am respunsu — 'mi vorbesci de carnevalu, de petrecere, de noutate. Esci voiosu? Se-ti fie de bine! Ce se tiene de curiositatea mea, 'ti marturisescu cà me interesezu fôrte puçinu de vestea t'a.

— Tu esci totu tu-'mi dîse pretinulu superatu prein vorbele miele reci, — dein apathî'a t'a nu te pôte scôte nemeni, si me faci se nebunescu vediendu-te asiâ de indiferentu façia de totu ce te incungiura. Cu tôte acestea — dîse elu mai veselu — unu ospatiu credu cà te-ar' face si pre tine vioiu. Ei bene! éta noutatea mea: De adi iu 3 septamâni vomu jucâ la ospatiulu Dreu Casandr'a, scii tu copilitî'a cea frumôsâ, dên's'a iâ de barbatu pre amiculu nostru Gregoriu.

Pana aci amu auditu pretine! dar' mai multu nu. Suntu momente candu anim'a nu bate, candu ochiulu nu vede si urechi'a nu aude, cându nu sêmțîmu nemicu dar' nemicu, cà-ci durerea coplesiesce sêmțîulu si mîntele acestea au capetatu numîrea de lesînu. — Unii — dar' mai vêrtosu unele lesîna de moda. Vai inse de acelu ce trece in adeveru preste o ast'feliu de dorere — cà-ci o asemenea suferintia lasa urme adênci.

Vestea cea numita imbucurâtoare — de amiculu Alesandru, m'a sdrobitu. Erâ Ea... Casandr'a cea cu ochi albastrii. Casandr'a care portâ o comôra de frumsetia erâ Ea, idealulu fericirea mea. — Erâ Ea pre care o vedu si acumu. — Si aci pretinulu Juliu 'si cufundâ privirea prein norii cei grosi de fumu ce 'lu incungiurâu. — Casandr'a se maritâ dupa celu mai bunu pretinu alu meu dupa Gregoriu. Dupa Gregoriu care sciâ de amorulu meu si pre care numai de vre-o luna 'lu recomandasemu parintiloru Casandreii cà pre celu mai intimu amicu. Erâmu dar' tradatu in celea mai sante sêmțîmente, in amoru si amicitia. Ce erâ se facu inse? 'Mi trecura prein mente la momentu cugetarile: Dar' déca elu — Gregoriu nu scie de amorulu meu? — cà-ci eu nu i-amu descoperitu. — Dar' déca Ea e nevinovata? O silescu pôte parintii si altele... Inse tôte acestea-er' le resturnamu insu-mi. Casandr'a sciâ totulu. Frumôs'a Casandra sciâ de amorulu meu cà-ci eu i-amu fostu descoperitu totulu si Ea m'a primitu cu raçiele deschise, acumu inse...

— Aci Juliu tacù si 'si facù a donâ sugar'a. Apoi privindu tristu la mene continuâ mai tristu si mai durerosu cà mai nainte:

...Alesandru a vediutu durerea mea si la rogarea mea m'a lasatu singuru. Atunci amu datu cursu liberu dorerei miele, mi-amu luat u lir'a se cantu, se me

mangaiu cà de alta-data, dar' côrdele ei s'au ruptu un'a dupa alt'a.

S'au ruptu côrdele si anim'a s'a sfasiatu!

Fulgisiorii cadeâu mereu si unu ventu i mestecâ ast'feliu încâtu cugetamu cà vinu dein nori cernuti prein site colosali.

Inainte de a veni Alesandru amu avutu unu momentu de bucurie gandindu-me la Ea — dar' o eternitate de durere me acceptâ acumu.

Amu aprinsu atunci inea o sugara cà se-i vedu chipulu formatu de spiralele fumului. Amu vediutu-o in adeveru dar' Ea nu mai erâ Ea. Erâu aceiasi ochi dar' nu ace'asi espresiune — espresiune de dulcétia si bunatate. Erâ cev'a diabolicu, tradatoriu in privirea ei. Êr' façia ei nu mai esprimâ ace'a bunavointia cerésca cà alta data, In anim'a ei nu mai poteamu ceti cuventele: amoru sinceritate ci tradare. Pre buzele ei ratacea unu surisu sarcasticu, 'mi parea cà vedu geniulu reului, dar' unu geniù — frumosu.

Mi-amu întorsu privirea dela acestu tablou reutaciosu amu suflatu preste fumu si séu imprasciatu, mi-amu stensu sugar'a dar' — minune — totu o vedeamu. O vedeamu si nu o iubeamu dar' o admirâmu.

Tempulu inse a trecut. Tempulu a stersu dorerea... Cate-o amintire mai licoresce cându si cându in anim'a mea si buzele miele repetu încetu: Asia-i lumea!

De atunci au trecut ani si ei au dusu dorerea — dar' a lasatu suvenirulu. Candu se vá sterge si suvenirulu atunci sperediu se mai potu iubi. Dar cându vá fi ace'a?!

Mi-a remasu inse o consolâtoare: „sugar'a.“ Cându vinu gandurile, cându me innéca suvenirulu aprendu sugar'a si fumulu formandu chipulu ei, me mangaiu.

Acestea dîcîndu pretinulu Juliu a scosu unu suspînu adêncu. In ochii lui amu surprinsu o lacrima, erâ o lacrima alinatôre.

Apoi seculându-se in picîtoare si luandu-si o positiune de magistru 'mi dîse cu unu tonu puternicu si lugubru: „Asia-i lumea pretine George! Amant'a te insiéla, pretinulu te vinde si lumea rîde.“ Si cu tôte acestea fetele striga in continuu: „de unde atâti'a holtei tomateci?“ Êr' tenerii: „a peritu amicitî'a de pre pamentu!“

Eu amu ascultat pre Juliu êr' stimatele cetitôre si cetitori judece déca Juliu — cu parerea s'a espusa in rendurile ultime este de condamnatu ori ba...

Georgiu Simu.

CUGETARI.

Patriotismulu. Loculu nascerei printr'o atractiune nedefinita, ne rechiama totu-de-a-un'a la densusu si nici odata nu se lasa a fi uitatu.

* * *

Rondunelele revinu de preste mari la cuibulu in care s'au nascutu, domesticile animale se oprescu la port'a stapânului lor, porumbiti'a sbora sute de postie spre a-si reafia soci'a; cum dar' omulu se nu iubescu loculu unde a fostu legânulu copilariei sale, unde pentru prim'a ora a respiratu aerulu si a veditu lumin'a, unde a iubitu si a fostu fericitu ca sub aripele mamei sale?

* * *

Cei ce s'au devotatu patriei totu-de-a-un'a au fostu priviti, nu ca simple victime ale umanitatei, ci ca cei ce au sciutu se-si asigure in faci'a urmasiloru nemurirea fiintiei lor.

* * *

Potu fi multi invetiati, in sa prea puçini suntu, admirati ca devotati ai omenirei s'au ai patriei lor; ca-ci adeverat'a balantia a patriotismului este a-si iubi tiara pâna la abnegatii.

APELU.

Este cunoscutu onoratului nostru publicu, ca cu scopulu de-a infintiâ unu institutu romanu de crestere pentru fete, impreunatu cu internatu, s'a constituitu in anulu 1881 „Reuniunea femeiloru romane din Sibiu.”

A fostu o vie multemire pentru initiatorii acestei reuniuni, vediendu cum opiniunea publica romana o considera, ca atingendu celu mai santu scopu alu educatiunei nostre nationale, si ca respondiendu la cea mai semntita trebuintia a poporului nostru.

Am fostu fericiti a vedea acesta opiniune tradusa in fapta prin viulu resunetu, ce a aflatu primulu nostru apelu din Octobre 1881 si prin spriginulu materialu si moralu, ce ni s'a acordatu din tote partile locuite de romani.

O asemea incuragiare nu putea se nu-si aiba in eurendu rezultatele sale manosa. Mai antaiu principal'a nostra detoria si silintia a fostu, ca se justificamu increderea si frumosulu spriginu, de care ne-amu bucuratu indata la inceputu si in totu tîmpulu activitatii nostre. Ne magulimu cu credinti'a ca in modestele nostre conditiuni, vomu fi corespunsu acceptariloru.

Ca resultatu alu activitatii nostre in tîmpulu scurtu de abia de trei ani amintimu: Scol'a romana de fetie din Sibiu, deschisa la ¹⁸/₃₀ Octobre 1883. Acesta scola are astadi 5 clase si in vederea scopului de educatiune nationala este prevediuta cu 4 puteri didactice dintre cele mai escelente.

Prin acestu modestu resultatu alu activitatii nostre inse abia inceputulu este ajunsu, si avemu inca multe pâna la tînt'a doriloru nostre.

Mai antaiu scol'a nostra trebuie intretienuta, dezvoltata si viitoriulu ei asigurat.

Spre acestu scopu comitetulu a aflatu cu cale a arangiâ o sortitura, a carei venitu conformu §. 7. lit. b. din statute se va intrebuintiâ in specialu pentru sustinerea scolei. Pe acesta cale cu puçina jertfa dela singurateci forte multu potemu câscigâ pentru institutul, a carei inflorire este esenti'a nisuinteloru nostre. Se da prin acesta ocaziune, ca fie-care romana semntitore se contribue cu vre-unu obiectu de pretiu, rodu alu indeletnicirei sale diinice, ca apoi romanii cu anima deschisa pentru scol'a nostra si strainii filantropi dâdu din prisosulu lor pentru aceste obiecte unu anumitu pretiu alu afectiunei, se promoveze caus'a pentru care luptamu noi.

Intentionamu si acei'a, ca femeile nostre tierance — talp'a nationalitatii nostre — se mai deie din nou dovada despre maestri'a maniloru lor in tiesutu si ehindesitu, maestria apretiatu si admiratu de streini.

Êta in câte-va cuvinte intentiunea nostra la facerea acestui apelu.

Spre orientare voru servi urmatorele:

1. Pentru sortitura se voru trimite ori si ce lucruri de valore. Espositiunea din 1881 ne-a aretatu ce potu produce damele romane cându se insufletiescu pentru o idea.

Voimu se accentuamu la acestu locu ca noi punemu multu pretiu pe lucrurile de mâna ale tierancelor nostre, si am facutu esperientia ca streinii admira de-o potriava art'a damelor nostre si maestri'a naturala prin secli conservata a femeiei tierance.

Credemu ca inteligenti'a nostra, preotii si invetiatorii, cari stau in raportu immediatu cu tieranulu ne voru intielege, si nu voru intardiâ a ne da in acestu sensu binevoitoriulu lor sucursu.

Cu lucrurile de mâni femeiesci voru rivalisa si manufacturile de mâni barbatesci.

2. Obiectele destinate pentru sortitura intreprinsa de noi, se voru insinua la reuniunea nostra pâna la ¹⁵/₂₇ Augustu a. c. inclusive.

3. Trimiterea obiectelor se va face pana la ¹⁵/₂₇ Septembrie a. c. inclusive.

4. Insinuarea si trimiterea obiectelor se va face sub adres'a: „Reuniunea femeiloru romane Sibiu.”

5. Sortirea obiectelor se va face in lun'a lui Octombrie a. c.

Timpurile suntu grele, si recierintiele spre a ne sustinea ca poporu de cultura crescu in directa proportiune cu vitregitatea tîmpurilor. Si fiindu-ca tîmpurile suntu grele, si noi avisati la poterile proprii, trebuie se folosimu tote ocaziunile date si se cautamu tote posibilele usurari intru ajungerea scopurilor nostre.

Dreptu-acei'a rogamu pre toti romanii bine-semntitori se binevoiesca a colectâ obiecte câtu de mai multe din cerculu cunoscutiloru si in intielesulu modalitatiloru de mai susu, se contribue la promovarea scopului urmaritu de noi.

In deplin'a sperantia apelamu la publiculu nostru si basati pe esperinti'a din trecutu cu incredere privimu la intreprinderea nostra.

Sibiu, ¹⁰/₂₂ Maiu, 1884.

Comitetulu.

Proprietariu, Redactoru respondiitoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Aurora” p. A. Todoranu in Gherla.